

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาตินี้ ผู้วิจัยขอเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความหมายของหลักสูตร
2. องค์ประกอบของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
5. ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของกลุ่มประสบการณ์พิเศษ
6. หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
7. การจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

Good (1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตร ในหมวดวิชาสำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย
2. คำโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่ต้องการจะสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้จนจบหรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อทางอาชีพต่อไป

3. กลุ่มวิชาและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความต้องการของผู้เรียน หลังจากนั้นก็กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์นั้นเป็นขั้นตอนต่อไป

Taba (1962) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

สวัสดี จงกล (2527) กล่าวว่า หลักสูตร คือข้อกำหนดซึ่งระบุจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ และเกณฑ์การใช้หลักสูตร ซึ่งจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ เจตคติ ทักษะและพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สมิทร คุณานุกร (2525) กล่าวว่า หลักสูตรระดับชาติ หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ส่วนหลักสูตรระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะ เป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จึงสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายทั้งปวงที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. องค์ประกอบของหลักสูตร

Taba (1962) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ควรมี อย่างน้อย 4 ประการ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสำหรับแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

ฉำรง บัวศรี (2532) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
5. วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
6. การประเมินผล

บุญมี เปรยอด (2531) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ควรประกอบด้วย

1. จุดหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

สมิทร คุณานุกร (2518) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกัน

คือ

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

จากองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว จึงพอสรุป

ได้ว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระของหลักสูตร
3. แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้

สมิทร คุณานุกร (2525) ได้อธิบายว่า การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วย กิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หลักสูตรระดับชาติจะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่จะสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมายและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น หรือของโรงเรียน โดยทั่วไปการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจะออกมาในรูปเอกสารประกอบหลักสูตรที่เรียกว่า ประมวลการสอน และโครงการสอน หรือแผนการสอน เพื่อให้ชัดเจนลงไปว่า ซึ่งโมงใด/คาบที่เท่าไรจะสอนอะไร ตอนไหน จำนวนคาบ และมีกิจกรรมอะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้สะดวกยิ่งขึ้น

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม ผู้บริหารโรงเรียนต้องสำรวจดู ปัจจัย และสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้หรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน และจำนวนนักเรียน การกำหนดครูเข้าสอน การจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้รวมถึงการบริหารงานทั้งหลาย ทั้งปวงในโรงเรียนต้องมีความคล่องตัว มีการเตรียมการและจัดสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้พร้อม เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครู ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

3. การสอนของครู เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรไม่ได้อยู่ที่ว่า เขียนหลักสูตรได้ดีหรือไม่เพียงใด แต่อยู่ที่การนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะไม่สัมฤทธิ์ผลถ้าปราศจากการสอนของครู ครูจึงเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด การเอาใจใส่ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีสอนและกิจกรรมที่เหมาะสม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตร ทั้งสิ้น ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่คอยให้ความรู้ ความสะดวก ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครู และการเรียนของนักเรียนบังเกิดผลตามความมุ่งหมาย

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร การวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรที่ดีจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรในเรื่อง จุดมุ่งหมายที่แท้จริง ความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชน ความพร้อมของโรงเรียนต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้มีการจัดสรรงบประมาณอย่างชัดเจนแน่นอนหรือไม่ อาคารสถานที่ หากมิได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบการพัฒนาหลักสูตรไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ว่าจะประสบความสำเร็จยาก
2. การเตรียมการจัดอบรมเพื่อใช้หลักสูตร จะต้องพิจารณาวางแผนโครงการฝึกอบรมให้ชัดเจนและมีขั้นตอน ควรจะกระทำในรูปแบบใด ระยะเวลาและวิทยาการที่จะช่วยเหลือเกี่ยวกับการอบรมให้แก่บุคคลใดบ้าง
3. การจัดครูเข้าสอน แม้ว่าครูจะผ่านการฝึกอบรมการใช้หลักสูตรมาแล้วก็ตาม การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูแต่ละคนจะมีบทบาทอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก ครูจะต้องมองเห็นความสำคัญและก้าวให้ทันสมัยกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
4. การจัดตารางสอน หลักของการจัดตารางสอน จะต้องคำนึงถึงการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ควรใช้เวลาเท่า ๆ กัน ระดับความยากง่ายของการเรียนรู้ก็ย่อมแตกต่างกัน นอกจากนี้ช่วงการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน
5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู เอกสาร และสื่อการเรียนเป็นสิ่งที่จะต้องทำ แผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะสอนอย่างไร จะเลือกกิจกรรมและประสบการณ์อย่างไร การจัดทำสื่อการเรียนอาจจะร่วมกันทำ เป็นการประหยัดแรงงานและงบประมาณที่สำคัญที่สุด ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และตรงกับความต้องการของชุมชน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนและประชาชนในชุมชน เพื่อให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรนั้นลูกหลานของเขาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม และความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอย่างมากในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร คือ การสื่อความหมาย เพราะชุมชนนั้นประกอบด้วยบุคคลหลายระดับที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน และบางโรงเรียนจะขอ

ความร่วมมือ หรือความช่วยเหลือจากบุคคลในชุมชนนั้นในเรื่องใดบ้าง ควรชี้แจงให้ชัดเจน

7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจะต้องคำนึงถึง เพราะ
การเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน
ก็จะเป็นส่วนช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ การบริการด้านวิชาการแก่ครูก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะ
ช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะทำได้โดยส่งไปศึกษาอบรม
ระยะสั้นในเรื่องที่กำลังปฏิบัติอยู่ เพื่อเสริมความเข้าใจให้มีทัศนะอันกว้างขวาง การไปร่วม
ประชุม สัมมนา การศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาสาธิต การส่งเสริมผู้ที่มีความชำนาญ
เฉพาะด้านที่แตกต่างกัน ได้มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรจะ
ต้องทำเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินผลเพื่อ
ปรับปรุงก็จะทำได้ง่ายและตรงจุดที่ว่าการปรับปรุงควรเริ่มต้นที่จุดใดบ้าง

สังัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
ต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือ
การใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการสอน
ตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จ
ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ ก็ต่อเมื่อมีการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ และการนำหลักสูตร
ไปปฏิบัติที่จะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรมีการดำเนินการในลักษณะดังนี้

1. การเตรียมการจัดหลักสูตร
2. การดำเนินการจัดหลักสูตร
3. การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการดังกล่าวทั้ง 3 ขั้นตอนนี้จะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและ
คณะครูในโรงเรียนที่จะต้องร่วมมือกันปฏิบัติเป็นสำคัญ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวถึง
บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีองค์คณะ
บุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 กลุ่ม ที่จะทำให้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ คือ

1. ครูใหญ่
2. ครูประจำชั้น
3. ชุมชนหรือผู้ปกครอง

ครูใหญ่เป็นผู้มีบทบาทมากเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จะต้องทำการศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
2. การเตรียมการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางสอน
5. การจัดบริการวัสดุอุปกรณ์หลักสูตรและสื่อการเรียน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร กับผู้ปกครองและคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน ชุมชน เกี่ยวกับ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และจัดประสบการณ์การเรียน
7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

ครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน เพราะเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก ครูจะต้องมองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในสังคม และก้าวให้ทันกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หลักสูตรจะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่อยู่ที่ครูเป็นสำคัญ

ชุมชนและผู้ปกครอง เป็นผู้มีส่วนให้การสนับสนุน ร่วมมือในการใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน และประชาชนในชุมชนเป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ จะต้องทำการเผยแพร่ว่าการใช้หลักสูตรใหม่นั้น ลูกหลานของเขาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยมและความสามารถในการแก้ปัญหา

ผู้บริหารโรงเรียน และครูมีหน้าที่โดยตรงในการนำหลักสูตรไปใช้ ในระดับโรงเรียน โดยการศึกษาจากหลักสูตรแม่บทและหลักสูตรในระดับท้องถิ่นแล้วนำมาจัดทำเป็น

แผนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และผู้เรียน ตลอดจนจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

หลักสูตรจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ จึงต้องอาศัยความร่วมมือของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่จะต้องปฏิบัติร่วมกัน และในการปฏิบัตินั้นถ้าได้มีการดำเนินการจัดในลักษณะของการเตรียม การจัด การดำเนินการจัด และการติดตามประเมินผลการจัดจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพของ การดำเนินการอย่างสูงสุด

4. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

สำหรับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษานำไปใช้ได้กำหนด หลักการ จุดหมาย และโครงสร้างเนื้อหาสาระไว้ ดังนี้

1. หลักการ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดหลักการไว้ 3 ประการ หลักการดังกล่าวเปรียบเสมือนแนวทาง หรือทิศทาง ในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีดังต่อไปนี้

- 1.1 เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน
- 1.2 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ ที่ได้จากการเรียนไปใช้ ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
- 1.3 เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้

2. จุดหมาย คือความประสงค์หรือความต้องการที่จะสร้างขึ้น หรือทำให้มีขึ้นใน ตัวผู้เรียน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนด จุดหมายไว้ว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถ พัฒนาคูณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะ พลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ ทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้
  2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม
  3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง และครอบครัว
  4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
  5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
  6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
  7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
  8. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้าน และชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้าน และชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน
2. โครงสร้าง หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มี 5 กลุ่ม ดังนี้
- กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย และคณิตศาสตร์
  - กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ไขปัญหาของชีวิตและสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี
  - กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมนิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี
  - กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน และความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ
  - กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะ ในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตาม

ความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเลือกจัดหลาย ๆ กิจกรรมก็ได้

3. เวลาเรียน ตลอดหลักสูตรประถมศึกษา ใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง หรือ 75 คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ 20 นาที ทั้งนี้เมื่อรวมแล้ว ต้องไม่ต่ำกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง และสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 นั้น ให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีก ไม่ต่ำกว่า 200 ชั่วโมง

4. แนวดำเนินการ เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ประสบความสำเร็จ ตามจุดหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจ และสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสทำกิจกรรมในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงหรือบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์ และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด
4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด อย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม
5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ให้สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
8. ในการส่งเสริมค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ซื่อสัตย์ อุตุน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย

9. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

5. การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน และการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปีหรือปลายปี ตามความสามารถของผู้เรียนให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนทดสอบเป็นระยะ และ/หรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียน ตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชา ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

อนึ่ง สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผล- การเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรม

5. ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน จัดให้เรียนเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โดยกำหนดอัตราเวลาเรียนไว้ 200 ชั่วโมง หรือ 600 คาบต่อปี ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น ฉะนั้นหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษจึงประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยโรงเรียนอาจเสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่ม หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน หรืออาจเลือกจัดหลายกิจกรรมก็ได้

5.1 ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

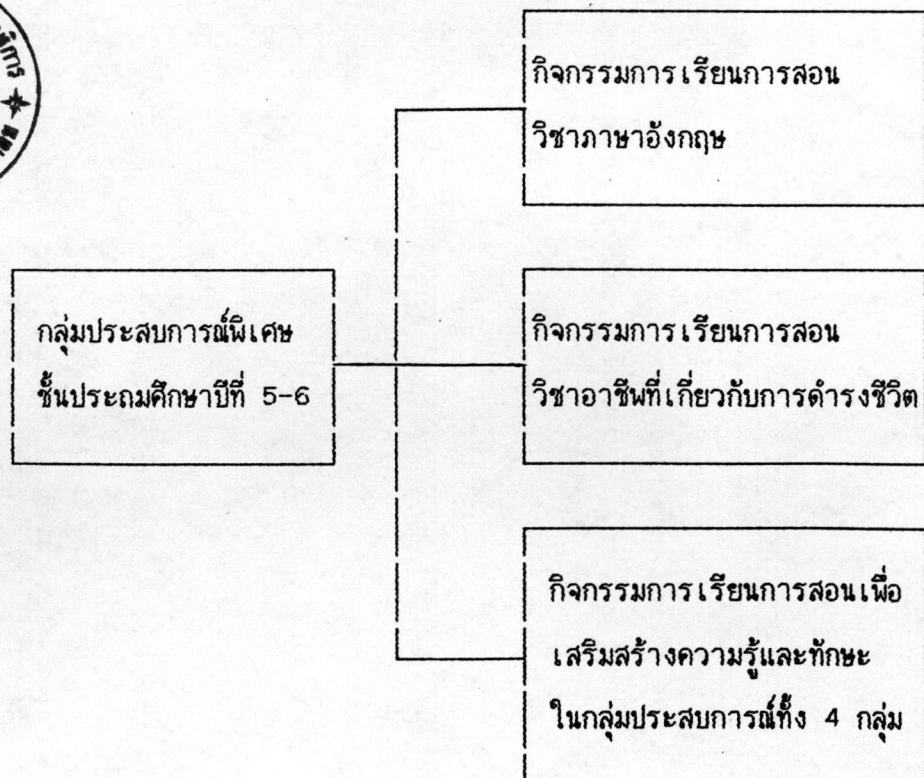
การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และการจัดการสอนตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น อนึ่ง ผู้เรียนที่ไม่มุ่งหวังที่จะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป อาจเลือกเรียนวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป หรืออาจเลือกเรียนวิชาที่จะไปเสริมการประกอบอาชีพของผู้ปกครองที่ทำอยู่แล้วก็ได้ สำหรับผู้เรียนที่ตั้งใจว่าจะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปก็สามารถเลือกเรียนวิชาที่ตนสนใจ เพื่อฝึกฝนให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น หรือเลือกเรียนวิชาที่ตนยังไม่ค่อยเข้าใจ หรือมีทักษะไม่เพียงพอเพื่อซ่อมเสริมในส่วนที่ขาดให้ครบถ้วนยิ่งขึ้นก็ได้

5.2 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ได้ปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนจึงมีอิสระในการเลือกกิจกรรมที่ตนสนใจ และสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น สามารถจัดทำหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ฉะนั้น โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
2. กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต
3. กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้ และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

5.3. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กลุ่มประสบการณ์พิเศษมีจุดเน้นที่สำคัญคือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมเหมือนกันทุกคน สิ่งสำคัญคือการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงาน ฯลฯ จนเกิดความรู้ความชำนาญเพื่อปูพื้นฐานความเป็นเลิศในแขนงวิชาที่เรียน รูปแบบและขั้นตอนการสอนให้พิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาตามที่เสนอแนะไว้แล้วในแต่ละกลุ่มประสบการณ์นี้

5.3.1 โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเดียวหรือมากกว่าหนึ่งกิจกรรมได้

5.3.2 ในกรณีที่เลือกสอนวิชาภาษาอังกฤษ ให้ใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษที่จัดทำไว้ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หรือถ้าเลือกเรียนวิชาอาชีวะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตให้เลือกงานเลือกประเภทงานที่เตรียมไปสู่อาชีพมาสอน โดยเลือกเรียนที่ไม่ซ้ำกับเรื่องที่เลือกเรียนแล้วในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ทั้งนี้ต้องถึ้นอาจสร้างหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ด้วยความเห็นชอบของกรมวิชาการ

5.3.3 ถ้าเลือกสอนมากกว่า 1 กิจกรรมขึ้นไป ให้ต้องถึ้นปรับรายละเอียดในหลักสูตรดังกล่าวให้เหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนด

ในกรณีที่โรงเรียนต้องการเปิดสอนในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่มเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียน โรงเรียนควรพิจารณาถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียนและต้องถึ้นเป็นสำคัญ โดยอาจจัดได้ดังนี้

1. กลุ่มทักษะภาษาไทย อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องการฝึกทักษะการอ่านรวดเร็ว วรรณคดีไทยเฉพาะเรื่อง เช่น พระอภัยมณี รามเกียรติ์ สิ่งข้ทอง ฯลฯ

2. กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องทักษะคณิตศาสตร์ ที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันในท้องถิ่นนั้น ๆ ทักษะในการเข้าใจโจทย์ปัญหา ฯลฯ

3. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน หรือการประกอบอาชีพต่าง ๆ

4. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมทางด้านพลศึกษา เช่น ให้เล่นกีฬาเฉพาะอย่าง หรือจัดให้เรียนด้านศิลปศึกษา เช่น วาดภาพระบายสีด้วยเทคนิควิธีใหม่ ๆ การปั้นและการแกะสลัก ฯลฯ หรือจัดให้เรียนด้านดนตรีและนาฏศิลป์ เช่น อ่านโน้ตสากล เล่นเครื่องดนตรีไทยและดนตรีสากล การร้องรำ ฯลฯ หรือจัดให้เรียนด้านจริยศึกษา เช่น จัดประกวดแข่งขันโต้วาที จัดนิทรรศการและกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ฯลฯ หรือจัดให้เรียนกิจกรรมสร้างนิสัยอื่น ๆ ก็ได้

5. กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ นอกจากจะเลือกงานประเภทงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 แล้ว ท้องถิ่นสามารถจัดทำหลักสูตรขึ้นใช้เองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ไปฝึกงานอาชีพกับผู้ปกครอง หรือสถานประกอบการในท้องถิ่นโดยพิจารณาตามความเหมาะสม

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ เป็นกลุ่มที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด โรงเรียนจึงควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์โดยใช้ในลักษณะนำเข้ามาในโรงเรียน หรือนำผู้เรียนออกไปใช้ภายนอกโรงเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ มีความหลากหลายทั้งเนื้อหาและวิธีการจัด ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูจึงควรใช้วิธีวัดหลาย ๆ วิธี และวัดหลาย ๆ ด้าน เช่น ใช้วิธีการสังเกต สอบถาม ให้ปฏิบัติ ให้ทำแบบทดสอบสัมภาษณ์ ฯลฯ และวัดให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชานั้น ๆ โดยจะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรมของผู้เรียน

6. หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีจุดประสงค์ คือ

1. ให้มีความเข้าใจในหลักเกณฑ์การใช้ภาษาอันเป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษ

2. ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียนที่จะช่วยให้ใช้ภาษาในการสื่อสารได้ตามความเหมาะสมแก่วัย
3. ให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ อันเป็นภาษาสากล รวมทั้งมีนิสัยรักการอ่าน และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
4. ให้เห็นแนวทางในการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษามุ่งให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ตามวัยและศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนจึงต้องเน้นทักษะสัมพันธ์ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ดังมีรายละเอียดดังนี้

การฟัง

คำอธิบาย

ฝึกฟังและปฏิบัติตามความหมายของคำ วลี ประโยค จำแนกและจัดหมวดหมู่ความสัมพันธ์ของเสียง และคำที่ฟัง

ฝึกฟังประโยค บทสนทนาสั้น ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพลง แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึก และข้อคิดที่ได้จากสิ่งที่ฟัง

ฝึกฟังข้อความสั้น ๆ และอภิปรายซักถามใจความสำคัญของเรื่อง

เพื่อให้มีความสามารถในการฟัง เข้าใจสิ่งที่ฟัง ปฏิบัติตามได้ สามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง มีความสนุกสนานในการเรียนภาษาอังกฤษ และมีนิสัยที่ดีในการฟัง

การพูด

คำอธิบาย

ฝึกพูดออกเสียงคำ วลี ประโยค ให้ถูกต้องตามหลักการออกเสียงภาษาอังกฤษตามแบบให้สัมพันธ์กับความหมายและเรื่องที่ฟัง

ฝึกพูดสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม เล่าเรื่อง อธิบาย แสดงความนึกคิด ความต้องการ แสดงบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นเกม และฝึกร้องเพลง

เพื่อให้มีความสามารถในการพูดได้ชัดเจนถูกต้อง สื่อความได้ มีความสนุกสนาน และมีนิสัยที่ดีในการพูด

การอ่าน

คำอธิบาย

ฝึกอ่านออกเสียงคำ วลี ประโยค ตามหลักเกณฑ์การอ่าน

ฝึกอ่านออกเสียง และอ่านในใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ และการดำเนินชีวิต นิทาน นิยาย เรื่องสั้น ๆ ข่าว โฆษณา คำแนะนำ คำชี้แจง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ ที่ประกอบเรื่องราวที่นำมาอ่าน แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับรายละเอียด ความคิดเห็น และใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

ฝึกใช้พจนานุกรมในการเพิ่มพูนความรู้

เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่านและสามารถนำไปอ่านคำใหม่ ๆ ได้มีทักษะในการอ่านออกเสียงและอ่านในใจ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สรุปใจความสำคัญ การใช้พจนานุกรม และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยการอ่าน

การเขียน

คำอธิบาย

ฝึกคัดลายมือ เขียนสะกดคำ ประสมอักษร คำ วลี ประโยค และข้อความตามที่กำหนดให้

ฝึกเขียนคำ วลี ประโยค และข้อความให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เครื่องหมายต่าง ๆ การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย ประโยค และรูปประโยค การใช้คำตามหน้าที่ในประโยค การเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายได้ชัดเจน

อภิปรายซักถามเกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ ใจความสำคัญของเรื่อง ที่เขียนแล้วฝึกเขียนภายใต้คำแนะนำ และตามความคิดของตนเองอย่างเสรี

ฝึกเขียนคำตามคำบอก เขียนประโยคแสดงความรู้สึก ความต้องการ บทสนทนา ง่าย ๆ หรือข้อความสั้น ๆ จากการอ่าน และการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน แบบกรอกรายการต่าง ๆ แผนผัง บัตรเชิญ บัตรอวยพร

เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงาม และสื่อความหมายได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และการนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

7. การจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ

ภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาเป็นวิชาเลือกในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อย 200 ชั่วโมง หรือ 600 คาบต่อปี โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative English) ตามวัยและศักยภาพ ตามจุดหมายปลายทางที่กำหนดให้ดังต่อไปนี้

1. ให้มีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักภาษา ความหมายของคำ ประโยคหรือเรื่องราวต่าง ๆ เป็นต้น
2. ให้มีทักษะ ซึ่งได้แก่ ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ที่จะช่วยให้การนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้ตามวัยและศักยภาพ
3. ให้ค่านิยม เช่น การสร้างนิสัยในการอ่านและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม มีความตระหนักหรือเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียนว่ามีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
4. ให้มีความสามารถทางด้านการใช้ทักษะกระบวนการ มีกระบวนการคิด ซึ่งจะสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

ประกอบด้วยหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด ผู้บริหารจึงควรมีการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

7.1 การเตรียมการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ

7.1.1 การกำหนดนโยบาย

ในการกำหนดนโยบายการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนที่สนใจจะจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

(กรมวิชาการ, 2533)

- ของโรงเรียน
1. การกำหนดปรัชญา อุดมการณ์ วัตถุประสงค์ นโยบาย
  2. การศึกษา สํารวจ ปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น
  3. การศึกษา สํารวจ ปัญหา ความต้องการของผู้เรียน และ
- ผู้ปกครอง
4. การศึกษา สํารวจ ความถนัด ความสามารถเฉพาะของ
- ผู้เรียน
5. การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความต้องการและความถนัด
- ความสามารถ
6. การจัดบริการแนะแนวทางการศึกษาในเรื่อง แนวทาง
- การศึกษา การเลือกรายวิชา
7. การจัดครู อาจารย์ การใช้ทรัพยากรภายนอก ผู้สอนจาก
- ภายนอก สถานที่ประกอบการที่จะช่วยในการเรียนการสอน
8. การจัดทำแผนการสอน เนื้อหาสาระรายละเอียด เทคนิค
- การสอน กระบวนการเรียนการสอน วัสดุการเรียนการสอน สื่อต่าง ๆ
9. การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้
  10. การจัดกิจกรรมเสริม
  11. การจัดกิจกรรมและปัจจัยเกื้อกูลให้เกิดกระบวนการส่งเสริม
- และการพัฒนาที่สมบูรณ์ครบวงจร
12. การติดตามช่วยเหลือในเขต
  13. การวัดผล ประเมินผลเพื่อการพัฒนา
  14. การพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525) ได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาให้โรงเรียนเลือกจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา มีดังนี้

1. ก่อนที่โรงเรียนจะเปิดสอนวิชาเลือกใด ให้พิจารณาสภาพท้องถิ่นว่า การเรียนภาษาอังกฤษมีความจำเป็น และมีประโยชน์เพียงใด หากพิจารณาแล้วเห็นว่า การเรียนวิชาชีฟได้ประโยชน์มากกว่า ก็ควรเลือกวิชาชีฟ

2. ชี้แจงโรงเรียนและผู้ปกครองเข้าใจการเรียนวิชาภาษาอังกฤษประถมศึกษาได้เป็นพื้นฐานที่จะศึกษาต่อในชั้น ม.1 เพราะหลักสูตรภาษาอังกฤษชั้น ม.1 นั้นเป็นหลักสูตรสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษเช่นกัน เด็กอาจจะเริ่มเรียนภาษาอังกฤษในชั้น ม.1 ได้โดยไม่เกิดผลเสียแต่ประการใด

3. ถ้าหากโรงเรียนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรเลือกภาษาอังกฤษให้ใช้แก่ทั้งความพร้อมในด้านครูและการอบรมครูของกรมวิชาการ

4. โรงเรียนควรเลือกสอนภาษาอังกฤษหรือวิชาชีฟเดียว เพื่อจะได้ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องความขาดแคลนครู และเป็นการประหยัดทั้งงบประมาณและอุปกรณ์การสอนอีกด้วย

5. โรงเรียนที่มีความจำเป็นที่จะเปิดสอนภาษาอังกฤษ และจะต้องจัดอบรมครูที่จะทำการสอน ให้จังหวัดพยายามหาวิธีการแนะนำหรือจัดอบรมภายในวงเงินงบประมาณที่จังหวัดได้รับการจัดสรรไปแล้ว

6. ในโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาอังกฤษขอให้ใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรแล้ว จัดหาอุปกรณ์การสอนภาษาอังกฤษด้วย

7. สำหรับหนังสือพิมพ์เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ ประถมศึกษาได้ของวัดเพื่อจัดซื้อหนังสือเรียนได้ 50% ของจำนวนนักเรียนชั้น ป.5 แล้ว ส่วนในการจัดสรรของจังหวัดนั้น ให้พิจารณาแจกจ่ายให้โรงเรียนที่เปิดสอนตามความเหมาะสม

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525) ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา ไว้ดังนี้

1. วิธีใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา

1. โรงเรียนเป็นผู้เลือก โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้
ครูผู้สอนควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

- ก. เคยเรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกหรือโทในระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญา หรือ
- ข. มีประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษ อย่างน้อย 1 ปี และผ่านการอบรมการสอนภาษาอังกฤษ
- ค. สนใจในการสอนภาษาอังกฤษ และผ่านการอบรมการสอนภาษาอังกฤษ

ในกรณีที่โรงเรียนได้ยังไม่ได้ส่งครูเข้ารับการอบรมก่อนทำการสอนภาษาอังกฤษ แต่มีความจำเป็นที่จะสอนภาษาอังกฤษ ให้ครูผู้สอนศึกษาวิธีการสอนจากคู่มือครูอย่างละเอียด และสอนตามคู่มือจนกว่าจะมีการอบรมครูผู้สอนในโอกาสต่อไป

2. โรงเรียนควรจะจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามที่ระบุไว้ในคู่มือครู เช่น บัตรคำ บัตรภาพ แถบประโยค และแถบบันทึกเสียง พร้อมทั้งเครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ

3. โรงเรียนจะต้องมีเวลาเรียนสำหรับภาษาอังกฤษ ปีละ 200 ชั่วโมง โดยจัดตารางเรียนวันละ ไม่เกิน 1 ชั่วโมง

2. การอบรมครู

การจัดการอบรมครู เป็นหน้าที่ของเจ้าสังกัดของโรงเรียนที่เลือกสอนภาษาอังกฤษในการอบรมนั้น จะต้องดำเนินการดังนี้

1. ให้หลักสูตรในการอบรมครูเพื่อสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

2. วิทยากรในการอบรม ได้แก่

ก. คณะกรรมการร่างหลักสูตร และสื่อการเรียนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา หรือ

ข. ผู้แทนหน่วยงานที่เข้ารับการประชุม ชี้แจงหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา อันได้แก่ ผู้แทนศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้แทนวิทยาลัยครู ผู้แทนคณะศึกษาศาสตร์ และครุศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

3. ระยะเวลาในการอบรม ควรจะจัดสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะ เป็นเวลาอย่างน้อย 2 วัน

7.1.2 การจัดทำแผนการสอน

แผนการสอนนับเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรที่สำคัญที่สุดสำหรับครูที่ใช้ในการสอน เพื่อให้บรรลุผลตามหลักสูตร เพราะแผนการสอนจะบอกสิ่งที่จะต้องสอน กระบวนการสอน และกำหนดเวลาในการสอน การจัดทำแผนการสอนที่มีคุณภาพเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

สังัด อุทรานันท์ (2527) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดทำแผนการสอนที่โรงเรียนควรมีพิจารณา ก็คือ

การจัดทำแผนการสอนเป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยกำหนดกิจกรรมและเวลาไว้อย่างชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยลักษณะที่กล่าวมานี้ การจัดทำแผนการสอน จึงมักกระทำกันเป็นรายวิชาหรือรายชั้นเรียน แผนควรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นแผนการสอนระยะยาว และอีกส่วนหนึ่งเป็นแผนการสอนระยะสั้น ซึ่งนำเอาแผนการสอนระยะยาวมาขยายเป็นรายละเอียดสำหรับการสอนในแต่ละครั้ง แผนการสอนมีคุณค่าต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนี้คือ

1. จะเป็นแนวทางในการสอน ซึ่งจะช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้ใช้หลักสูตร สามารถดำเนินการสอนให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. จะให้ความสะดวกแก่ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ในการช่วยเหลือแนะนำและติดตามผลการเรียนการสอน
3. จะเป็นแนวทางในการสร้างข้อทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้ครอบคลุมกับเนื้อหาสาระที่ได้สอนไปแล้ว

อาคม จันทรสุนทร (2520) กล่าวว่า แผนการสอนที่ดีควรประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

1. เลขที่ของแผนการสอน เป็นลำดับที่ของแผนการสอนในวิชานั้น ๆ
2. ชื่อแผนการสอน เป็นชื่อหัวข้อเรื่องที่จะสอน
3. คาบเวลาที่ใช้สอน เป็นการกำหนดว่าใช้เวลาในการสอนกี่คาบ
4. ความคิดรวบยอด เป็นหลักหรือจุดสำคัญของ เรื่องที่จะสอน

5. จุดประสงค์ ส่วนใหญ่เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนเรื่องนั้น ๆ
6. เนื้อหา เป็นรายละเอียดของเนื้อ เรื่องที่จะสอน
7. กิจกรรมนักเรียน เป็นการบอกแนวทางการกระทำของนักเรียนว่า นักเรียนจะทำอะไรในการเรียนเรื่องนั้น ๆ
8. การประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนด

สำหรับแนวทางในการจัดทำแผนการสอนวิชาภาษาอังกฤษนั้น กรมวิชาการ (2533) ได้กำหนดเกณฑ์ในการจัดทำแผนการสอนดังต่อไปนี้

1. มุ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
  2. เน้นการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
    - 2.1 ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
    - 2.2 คิดวิเคราะห์วิจารณ์
    - 2.3 สร้างทางเลือกหลากหลาย
    - 2.4 ประเมินและเลือกทางเลือกที่ใช้ปฏิบัติ
    - 2.5 กำหนดและลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติ
    - 2.6 ปฏิบัติตามแผนโดยให้มีผลทางบวก
    - 2.7 ประเมินระหว่างปฏิบัติ
    - 2.8 ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
    - 2.9 ประเมินผลรวมให้เกิดความภูมิใจ
  3. มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบ สรุป และหาเหตุผลด้วยตนเอง เช่น การเลือกทางปฏิบัติหรือการสรุปหลักการต่าง ๆ
  4. ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด
- ดังนั้นจึงพอจะกล่าวได้ว่า แผนการสอนจะเป็นแนวทางในการใช้หลักสูตร ถ้าหากไม่มีการจัดทำแผนการสอน การใช้หลักสูตรก็จะเป็นไปอย่างไม่มีจุดหมายปลายทาง ก่อให้เกิดการเสียเวลา หรือความบกพร่องในการใช้หลักสูตรเป็นอย่างมาก อันจะส่งผลต่อความล้มเหลวของหลักสูตรในที่สุด

7.1.3 การจัดเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากร เป็นงานที่มีความสำคัญ ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ควรจะได้มีการให้ความรู้ หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น (สงัด อุทรานันท์, 2527.)

บุญมี เพรยอด (2531) กล่าวว่า ครูเป็น "ตัวเอก" ของ ขบวนการหลักสูตร ครูมีบทบาทสำคัญที่สุด หลักสูตรจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อนำไปใช้ใน ห้องเรียน โดยจัดเป็นประสบการณ์ที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน และความต้องการ ของเด็ก หน้าที่ของครูผู้สอนจึงได้แก่

1. ศึกษาหลักสูตร แบบเรียน วัสดุประกอบ เพื่อจะได้เลือกใช้ และแปลงไปสู่การสอนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาและ ความต้องการของเด็ก
2. ศึกษาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง และสามารถเลือกไปใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะ เนื้อหาวิชา
3. เป็นผู้ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
4. ทำการสอนทุกครั้งอย่างมีจุดมุ่งหมาย
5. จัดทำและใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับสภาพของ ท้องถิ่น และบทเรียน
6. มีส่วนร่วมในการเขียนคู่มือหลักสูตร และวัสดุประกอบ รายวิชา
7. คัดเลือกครูที่มีความรู้ในเรื่องหลักสูตร มีความเข้าใจการ เรียนรู้ของเด็กและทัศนคติที่ดี ร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร

สงัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวว่า การจัดครูเข้าสอนนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตร ให้มากที่สุด โดยอาศัยแนวทางต่อไปนี้

1. การสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียน
2. การกำหนดคุณสมบัติสำหรับครูผู้สอนตามรายวิชาในแผนการเรียน โดยยึดหลักว่าให้สอนตามวุฒิ วิชาเอก โท สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และประสบการณ์ให้มากที่สุด
3. การพิจารณาจัดครูเข้าสอนตามรายวิชาในแต่ละแผนการเรียน มีหลักการพิจารณา ดังนี้
  - 3.1 จัดตามวิชาเอก
  - 3.2 จัดตามวิชาโท
  - 3.3 จัดตามรายวิชาที่สนใจ
  - 3.4 จัดตามรายวิชาที่มีประสบการณ์
4. การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ในการจัดการเรียนการสอน สามารถดำเนินการได้ดังนี้
  - 4.1 จัดครูคนเดียวให้สามารถสอนได้หลายวิชา
  - 4.2 จัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอนช่วยปฏิบัติการสอน
  - 4.3 จัดคาบเวลาเรียนให้ตรงกัน
  - 4.4 ใช้เทคนิคการสอนแก้ปัญหาครูขาดแคลน
  - 4.5 จัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน หรือจัดส่งนักเรียนไปฝึกงาน
  - 4.6 ใช้เงินบำรุงการศึกษาจ้างครูสอน

กรมวิชาการ (2521) กล่าวว่า การเตรียมบุคลากรในระดับโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงในการจัดเตรียมครูก่อนเข้าชั้นเรียน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. จัดประชุมชี้แจงหลักสูตร แผนการสอน กิจกรรมที่จะใช้สอน แต่ละระดับชั้นให้เป็นที่เข้าใจ
2. จัดสัมมนาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตร หลักการสอน แผนการสอน เนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่จะใช้สอน

3. จัดประชุมปฏิบัติการเพื่อให้มีความเข้าใจ มองเห็นปัญหา เตรียมวิธีการแก้ปัญหา เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการสอนวิชาภาคปฏิบัติได้ดี
  4. จัดให้มีการสาธิตการสอน การจัดทำอุปกรณ์การสอน จัดทำตารางสอนร่วมกันผลิตเปลี่ยนคู่มือการสอนสาธิต และให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยให้แต่ละคนได้ปรับปรุงการสอนของตน และมีการประสานงานกันก่อนลงมือปฏิบัติ
  5. จัดศึกษาเอกสารที่ เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้มีประสบการณ์มากขึ้น
  6. รวบรวมอุปกรณ์และแหล่งวิทยากร ตลอดจนวิทยากรทุก ๆ ด้าน ที่จะสามารถส่งเสริมและเรียนได้
- การจัดเตรียมบุคลากรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องมีการดำเนินการ ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ยังจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับครูผู้สอนที่จะทำการสอนได้อย่างตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

7.1.4 การจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

สังต์ อูทรานันท์ (2527) เอกสารหลักสูตรเป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรง ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตรเป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ซึ่งได้แก่ คู่มือครู แผนการสอนคู่มือประเมินผลการเรียน

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2532) กล่าวว่า ถ้าหลักสูตรไม่มีเอกสารประกอบหลักสูตรเพิ่มเติม ก็จะเป็นเรื่องยากที่ครูจะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปสู่การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรมวิชาการจึงจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรหลายอย่างที่จะเป็นเครื่องมือช่วยให้ครูผู้สอนบรรลุเป้าหมาย เช่น การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน และอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ แล้วเผยแพร่ความรู้ โดยการจัดอบรม ประชุมปฏิบัติการ หรือประชุมสัมมนา ปัจจุบัน นับได้ว่าครูสามารถนำหลักสูตรไปสู่การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุมิตร คุณานุกร (2518) กล่าวว่า เอกสารหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่แจกแจงรายละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนของ ครูและนักเรียน ซึ่งเอกสารหลักสูตรจะแบ่งเป็น

1. เอกสารหลักสูตรสำหรับครู ได้แก่ แผนการสอน คู่มือหนังสือเรียน คู่มือประเมินผล ฯลฯ
2. เอกสารหลักสูตรสำหรับนักเรียน ได้แก่ หนังสือเรียน สมุดแบบฝึกหัด บัตรงาน ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นก่อนที่ครูจะทำการสอนต้องเตรียมสิ่งเหล่านี้ไว้ให้พร้อม

7.1.5 การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน

การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ตามความมุ่งหมายหรือไม่ขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับส่วนประกอบที่สำคัญหลายอย่าง แต่เครื่องมือที่จะช่วยให้ครูถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ สื่อการเรียน การสอน ซึ่งปัจจุบันมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน คือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องทำ เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดหาไว้ให้ เรียบร้อย

กรมวิชาการ (2521) ได้กำหนดแนวทางในการเลือกสื่อ การเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. คำนึงถึงสื่อการเรียนที่จะนำไปใช้นั้นให้ข้อเท็จจริงอย่าง ถูกต้อง
2. คำนึงถึงคุณค่าในการเรียนรู้
3. เหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. ตระหนักถึงผู้ใช้อยู่เสมอ เพราะผู้ใช้ต้องได้ประโยชน์มากกว่า
5. ศึกษาคู่มือประกอบการสอน
6. สื่อการเรียนการสอนนั้นช่วยสร้างปัญหา หรือแก้ปัญหา

อย่างไรอย่างหนึ่งหรือไม่

7. สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ส่งเสริมให้เกิดความคิด
วิพากษ์วิจารณ์และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน

8. รู้จักวิธีการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้อยู่ใน
สภาพที่ดีและใช้ได้นาน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา-
แห่งชาติ (2528) ได้กล่าวถึง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
ไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์มีหลายชนิด ทั้งอุปกรณ์ที่คงทนถาวร เช่น
บล็อกยาง กระดาษแข็ง แผ่นป้ายสำลี เทป เครื่องบันทึกเสียง และอุปกรณ์บางชนิดที่ใช้ฝึกฝน
เฉพาะบท ที่เสนอแนะไว้ในคู่มือครูตามกิจกรรม เนื้อหาของแต่ละเรื่องไป สื่อการเรียน-
การสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีดังนี้

1. บัตรตัวอักษร นักเรียนควรมีไว้ใช้เป็นของตนเอง หรือใช้
เป็นสมบัติของกลุ่มก็ได้
2. บัตรภาพ
3. บัตรคำ
4. บัตรผสมอักษร
5. ของจริงหรือของจำลอง ใช้สอนคำศัพท์และเล่นเกม
6. แถบประโยค
7. แผนภูมิ ใช้สอนเพลง หรือเนื้อหาสำคัญ
8. บล็อกยางตัวอักษร ตัวนิ่มใหญ่ ตัวนิ่มเล็ก ตัวเขียนใหญ่
ตัวเขียนเล็ก ใช้สำหรับทำบัตรคำ หรือตัวอักษรประกอบการเล่นเกม
9. วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ ถ้าครูสามารถหาโปรแกรม
จากวิทยุ (เช่น วิทยุศึกษา) โทรทัศน์และภาพยนตร์ที่สร้างขึ้น เพื่อสอนภาษาอังกฤษในชั้นนั้น ๆ
โดยตรง ครูก็อาจจะนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ได้อย่างดี)
10. พจนานุกรมและสมุดประจำห้องเรียน ครูควรจะสนับสนุนให้
นักเรียนร่วมกันทำพจนานุกรมของคำศัพท์ที่ได้เรียนไปแล้ว โดยการให้ความหมายและรูป
ประโยคประกอบ คำใดที่จะเขียนภาพประกอบได้ก็ให้นักเรียนช่วยกันเขียน หรืออาจจะหารูป
อื่นมาติดก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. สื่อที่หาได้จากสิ่งแวดล้อม เช่น ส่วนต่าง ๆ ของพืช สัตว์ และส่วนของธรรมชาติ
2. สื่อที่ดัดแปลงมาจากวัสดุเหลือใช้ หุ่นกระดาษ หุ่นเปลือกไข่ ภาพจากนิตยสาร สิ่งประดิษฐ์จากกล่องกระดาษ และสิ่งประดิษฐ์จากกระดาษหนังสือพิมพ์
3. สื่อที่ผลิตหรือสร้างขึ้น เช่น บัตรคำ หรือแถบประโยค สมุดภาพ แผ่นป้าย ฝ่าสำลี และป้ายนิเทศ เป็นต้น
4. สื่อสำเร็จรูปที่ครูจัดหา มา เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ลูกโลก ปรอท แผนที่ แผ่นภาพต่าง ๆ เป็นต้น

7.1.6 การจัดเตรียมสถานที่

กรมวิชาการ (2534) ได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับห้องเรียนว่าห้องเรียนแต่ละห้องย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพของแต่ละห้อง ถึงแม้จะมีการกำหนดรูปแบบของห้องเรียนให้เป็นแบบเดียวกันก็ตาม ห้องเรียนตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุงนี้ก็เช่นกัน ไม่สามารถจะใช้สูตรตายตัวได้ว่าจะต้องทำอย่างไรอย่างนั้น สำหรับห้องเรียนที่คาดว่าจะเอื้ออำนวยต่อหลักสูตร ควรคำนึงถึงในเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อหลักสูตร
2. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อหลักสูตร ควรคำนึงถึงความรู้สึกที่ให้เกิดกับผู้เรียน การที่ผู้เรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ถ้าอยู่ด้วยความพอใจ มีความสุข จะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ซึ่งได้แก่ การจัดและตกแต่งห้องเรียน การจัดที่นั่ง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ การจัดมุมเสริมความรู้และอื่น ๆ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ จะต้องยึดหลักการจัดที่เปลี่ยนแปลงได้ อยู่เสมอ ตามความจำเป็นของการเรียนรู้ ไม่ใช่จัดไว้อย่างไรก็คงสภาพนั้นตลอดไป การจัดสภาพห้องเรียนในลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

กรมวิชาการ (2533) ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดห้องเรียน
ว่าควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. มุมหนังสือ
2. มุมสื่อการเรียนการสอนและวัสดุต่าง ๆ
3. มุมเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น
4. มุมเสริมความรู้กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
5. มุมแสดงผลงานนักเรียน
6. การจัดที่นอนประสงค์
7. การประดับตกแต่งห้องเรียน

การจัดห้องเรียนโดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ข้างต้นนี้ ควรจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าดู อยู่ในตำแหน่งหรือบริเวณที่เหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อประโยชน์ใช้สอย ทั้งนี้การจัดขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นไปได้ และความสะอาด ความเหมาะสมของห้องเรียน เพื่อให้ห้องเรียนมีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการจัดเตรียมห้องเรียนที่จะใช้เป็นสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพที่มีความพร้อมต่อการใช้ให้มากที่สุด

7.1.7 การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินการ ตามแนวทางของหลักสูตร การวัดผลและประเมินผลการเรียนจึงมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน

อุทุมพร ทองอุไทย (252๒) กล่าวว่า การวัดผลมักจะหมายถึง กระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คน หรือสิ่งที่จะวัด การวัดจึงต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุหรือคน
2. มีคุณสมบัติของลักษณะที่จะวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลข

4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติ ตลอดจนนำตัวเลขที่สัญลักษณ์เหล่านี้ไปใช้

สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ (2520) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือของการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

การวัดผลและประเมินผลการเรียนเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตร กรมวิชาการ (2533) ได้กำหนดให้การวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยจะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรมของผู้เรียน

กรมวิชาการ (2533) ได้กล่าวถึง วิธีการประเมินผลการเรียนไว้ว่า การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

1. แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผลเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน
2. จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ

3. ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน

4. ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียน และเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

5. เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอนทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ เพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถ ตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตามข้อ 3, 4 และ 5 ถ้านักเรียนมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของจุดประสงค์ ให้ผู้สอน

วินิจฉัยหาข้อบกพร่องของนักเรียนแล้วสอนซ่อมเสริม โดยจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน

กรมวิชาการ (2533) จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการเตรียมการวัดผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาหาความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนไว้ ดังนี้

1. โรงเรียนต้องวางแผนล่วงหน้าว่า วิชาภาษาอังกฤษ จะมีงาน/กิจกรรมอะไรบ้างที่นักเรียนเลือกได้
2. งาน/กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะประเมินความก้าวหน้าอย่างไร เช่น การประเมินแบบผ่าน/ไม่ผ่าน ประเมินผลแบบให้เป็นระดับผลการเรียน ประเมินผลแบบตรวจสอบเวลาเข้าร่วมกิจกรรมว่าครบ/ไม่ครบ
3. ครูผู้สอนต้องรู้ว่าในตลอดภาค/ปีการศึกษา นักเรียนคนใดจะเข้าร่วมงาน กิจกรรมอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้การบันทึกความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมงาน/กิจกรรมเป็นไปอย่างถูกต้อง

การวัดผลและประเมินผลการเรียนจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและครูผู้สอนที่จะต้องดำเนินการให้มีการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

7.1.8 การจัดการเตรียมการนิเทศและติดตามผลการเรียนการสอน

การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการสร้างสรรค์ในการให้คำแนะนำและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครู ในอันที่จะปรับปรุงครูและสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี และสามารถนำหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2533)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) กล่าวว่า การนิเทศศึกษามีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนสำหรับเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานบริหารและวิชาการ
2. เพื่อมุ่งใช้เหตุผลในการวินิจฉัยสั่งการด้วยวิจรรณญาณให้สามารถหาทางเลือกในการตัดสินใจได้เที่ยงตรงต่อปัญหาและแก้ปัญหาได้ผลดี

3. เพื่อมุ่งให้ศึกษานิเทศก์และผู้รับการนิเทศมีความเชื่อ และศรัทธาว่าการติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผย และอิสระ จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน

4. เพื่อมุ่งให้เกิดความร่วมมือและประสานงานกันเป็นอย่างดี

5. เพื่อมุ่งให้ตอบสนองความต้องการของผู้รับการนิเทศ

6. เพื่อมุ่งปลูกฝังสร้าง เสริมและรักษามนุษยสัมพันธ์อันดีภายในระบบงาน

7. เพื่อมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในส่วนของหลักการนิเทศการศึกษา รองรัตน์ อิศรภักดี (2521) กล่าวไว้ดังนี้

1. จะต้อง เป็นการแสวงหาลู่ทางที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดอ่าน และปฏิบัติการทางสร้างสรรค์

2. เปิดโอกาสให้ทุกคนได้บรรลุตามวุฒิ

3. ให้แต่ละคนเสนอผลงานตามความสามารถ ไม่ปล่อยให้คนใดเป็นผู้นำในการงาน

4. สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วม ออกความคิดเห็น ตัดสินใจ และชี้ขาดในการแก้ปัญหา

5. ยอมรับนับถือความแตกต่างของแต่ละบุคคล

6. ยอมรับความสำคัญของครูในสภาพการเรียนของโรงเรียน และยอมรับให้ครูมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

7. พยายามทำให้ครูมีความสำคัญในความมั่นคงในอาชีพการงาน มีกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีความพอใจในผลสำเร็จของงาน มีใจกล้าหาญและยุติธรรมในการสำรวจดูความสามารถ และความบกพร่องของตนเอง

8. ทำให้มีการพัฒนา นโยบายการนิเทศการศึกษาและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

9. นำเอาความรู้ที่เกี่ยวข้อกับธรรมชาติของเด็ก กระบวนการเรียน ระเบียบสภาพสังคม ความสัมพันธ์ของมนุษย์และการพัฒนาการของหลักสูตรวิชา อาชีพมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียน

จากจุดมุ่งหมายและหลักการของนิเทศการศึกษา จะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้การจัดการศึกษาสามารถสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้ จึงควร ดำเนินการจัดการนิเทศการศึกษาขึ้นในโรงเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามผล คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้ดำเนินการ ตามแผนการบริหารงาน ที่จำเป็นต้องมีการควบคุมติดตามหรือกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด กรมวิชาการ (2533) กล่าวถึงลักษณะกิจกรรมการติดตามผล มีดังนี้

1. เป็นการตรวจสอบตามจุดปฏิบัติงาน เพื่อดูว่าการปฏิบัติงาน เป็นไปตามแผนหรือไม่
2. เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระหว่างการดำเนินงาน ของแผนหรือโครงการ
3. เป็นกิจกรรมที่เป็นการเก็บข้อมูลในระหว่างดำเนินงานว่า เป็นอย่างไร แตกต่างจากที่กำหนดไว้หรือมีปัญหาอะไรหรือไม่

การติดตามผลจึงเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ระบบการบริหารงานของ โรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ และระมัด ระวังในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ โรงเรียนจะต้องมีการเตรียมการ และวางแผนเพื่อให้ครู ผู้สอนได้มีส่วนร่วมในงานดังกล่าว

7.2 การดำเนินการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ

การดำเนินการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตร ไปใช้ หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ จึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

7.2.1 การจัดการเรียนการสอน

ความหมายและความสำคัญของการเรียนการสอน การที่หลักสูตร จะได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่สำคัญ คือ การเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติ ฉะนั้นคำว่า หลักสูตรและการสอน จึงมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก

Wiles (1975) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ 4 ลักษณะ

ได้แก่

1. การสอน คือ การชี้แนะ หมายถึง การช่วยเหลือแนะแนว จัดหาวัสดุและส่งเสริมให้คิดทำสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนอยาก رؤ้อยากเห็น
2. การสอน คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยผู้สอนเป็นผู้รวบรวมความรู้และจัดความรู้ที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ความจริงให้ง่ายและน่าสนใจ เพื่อสะดวกแก่การที่ผู้เรียนจะได้เข้าใจและรับไว้ได้
3. การสอน คือ การที่ผู้สอนทำงานร่วมกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักคิด รู้จักทำด้วยตนเอง
4. การสอน คือ การแนะแนวทางให้แก่ผู้เรียน โดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเจริญงอกงาม และพัฒนาการในทางที่พึงปรารถนาตรงกับจุดประสงค์ของการศึกษา

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2519) กล่าวว่า การสอน คือ กระบวนการจัดให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอน เป็นพฤติกรรมของผู้สอน การเรียนเป็นพฤติกรรมของผู้เรียน การเรียนอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่มีการสอน และการสอนอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่มีการสอน และการสอนอาจเกิดขึ้นโดยไม่มี การเรียน กระบวนการเรียนการสอนนี้อาจแยกเป็นอิสระจากกันได้ แต่ในรูปของการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนย่อมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในลักษณะที่การศึกษามุ่งจัดการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

อัญชลี แจ่มเจริญ (2526) ได้กล่าวถึง วิธีสอนภาษาต่างประเทศ นั้น มีหลายวิธีด้วยกัน ดังนี้

1. วิธีสอนแบบธรรมชาติ (Natural Method) วิธีสอนแบบนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียน เรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้ดีพอที่จะนำความรู้ไปใช้พูดในสังคมที่พูดภาษานั้น วิธีธรรมชาติเป็นวิธีเลียนแบบการเรียนภาษาแม่ (Native Language) ผู้สอน สร้างสถานการณ์ให้เหมือนกับอยู่กับเจ้าของภาษาโดยตรง จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบ กับภาษาที่เรียนมากที่สุด ในเวลาเรียนถือหลักว่าไม่พูดภาษาของผู้เรียนเลย พยายามใช้กิริยา ท่าทางและวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ วิธีนี้มุ่งเลี้ยงภาษาพูดเป็นสำคัญ โดยเริ่มเรียนคำที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ก่อนที่จะไปถึงวลีหรือประโยค

2. วิธีสอนแบบแปล (Translation Method) ครูใช้ภาษา ของผู้เรียน แปลให้นักเรียนฟัง และอธิบายกฎต่าง ๆ ตามไวยากรณ์ มุ่งให้รู้ข้อความที่แปล

วิธีนี้ดีแต่เฉพาะการสอน ผู้เรียนในแนวแคบ ความมุ่งหมายสำคัญของวิธีสอนแบบแปล คือ การใช้ภาษาให้ถูกกฎ ความคิดอันนี้ผิดกับหลักธรรมชาติของภาษา เพราะภาษาเกิดขึ้นก่อนกฎเกณฑ์ทั้งหลาย เจ้าของผู้ใช้ภาษาจึงเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ ไม่ใช่拿來กฎเกณฑ์มาเป็นสิ่งบังคับผู้ใช้ ด้วยวิธีเรียนแบบจำกฎ และวิธีแปลนี้เอง ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายและเห็นการเรียนภาษาเป็นของยาก ต้องจดจำมาก

3. วิธีสอนเลียนแบบ และจดจำหรือเรียกวิธีของทหาร (The Mimicry Memorization Method หรือ The mim-men Method) วิธีนี้เป็นแบบให้รู้จักโครงสร้างของภาษา โดยอาศัยแบบฝึกหัดที่คัดเลือกแล้ว และที่สำคัญก็คือ ให้มีตัวเจ้าของภาษามาออกเสียงในภาษานั้น ๆ ให้ฟังโดยตรง ถ้าสามารถทำได้และให้ผู้เรียนเลียนออกเสียงตามแล้ว ครูผู้รู้หลักภาษาศาสตร์อธิบายความหลักวิชาการอีกทีหนึ่ง จุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้ฟังและเลียนแบบเสียงเจ้าของภาษา เพราะแม้แต่ตัวผู้สอนเอง ถ้าไม่ใช่ชนชาติเจ้าของภาษานั้นก็อาจจะออกเสียงได้ไม่ติดพอ การสอนแบบนี้ผู้เรียนสามารถเลียนแบบและท่องจำคำสนทนาสั้น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ทหารที่จะต้องออกไปปฏิบัติงานในต่างแดน วิธีนี้ใช้ได้ผลดีและได้ยึดถือเป็นแนวความคิด นำมาปรับปรุง เสริมสร้างการสอนภาษาศาสตร์ได้หลายประการ

4. วิธีสอนที่ใช้ประสบการณ์ตรง (Direct Method) วิธีสอนแบบนี้คล้ายกับวิธีธรรมชาติ คือ ไม่ใช่ภาษาของผู้เรียนในการสอน แต่ใช้ภาษาอังกฤษตลอด มุ่งฝึกทักษะการฟังและพูดเป็นสำคัญ ผู้คิดวิธีสอนแบบนี้ใช้ประสบการณ์ตรง เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นภาษาอังกฤษ โดยวิธีการต่อไปนี้

- ก. สอนรูปธรรมโดยใช้สื่อการสอนช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง
- ข. สอนนามธรรม โดยการเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
- ค. สอนไวยากรณ์โดยการให้ตัวอย่าง และการสาธิต

5. วิธีสอนแบบฟัง - พูด (The Audio Lingual Method) วิธีการสอนแบบนี้เน้นการเปรียบเทียบ (Contrast) ระหว่างภาษาของผู้เรียนและภาษาที่เรียน ให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสฝึกฟังและพูดก่อนการอ่านและเขียน

6. วิธีสอนตามแนวการรับรู้และความคิด (The Cognitive Approach) ยึดหลักว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นการรับรู้รูปแบบของเสียง ไวยากรณ์และคัพท์ของภาษาใหม่ เป็นกระบวนการภายในสมอง ซึ่งเรียกว่า (Creative Process หรือ Cognitive activity) วิธีสอนแบบนี้พยายามให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ไม่ใช่เป็นฝ่ายรับอย่างเดียว บทบาทของผู้เรียน คือจะต้องเป็นผู้คิดค้นหาคำตอบปัญหาด้วยตนเอง ครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ให้ ตั้งสมมติฐานให้ เพื่อตอบปัญหา ผู้เรียนต้องเริ่มเรียนกฎเกณฑ์ในการใช้ภาษามาตั้งแต่ต้น ฝึกการเปลี่ยนรูปแบบของประโยค และการใช้ประโยครูปอื่น ๆ ที่มีความหมายเหมือนกันทุกครั้งต้องมีการเน้นกฎเกณฑ์ทางเสียง โครงสร้างและคัพท์

7. วิธีสอนตามเอกัตถภาพ หรือการสอนเป็นรายบุคคล (Individualized Instruction) วิธีการสอนตามเอกัตถภาพนี้ เป็นวิธีการสอนแบบรายบุคคล โดยยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ ถือว่าทุกคนมีความสามารถไม่เท่ากัน การสอนแบบนี้ต้องการบทเรียนและวิธีสอนที่เหมาะสมกับกำลังความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

การสอนตามเอกัตถภาพนี้ เป็นการพัฒนากิจการศึกษิตตามแนวใหม่เป็นการปฏิรูประบบการเรียนการสอน การจัดห้องเรียน จากแบบเดิมที่มีครูเป็นผู้นำแต่ผู้เดียวมาเป็นระบบที่ครูและนักเรียน มีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ ในชั้นเรียนแบ่งเป็นมุมต่าง ๆ เช่น มุม Reading, Writing oral นักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ สัก 4-5 กลุ่มตามความสามารถใช้ครูผู้สอน 2 หรือ 3 คน ช่วยกันสอนแบบ

8. วิธีสอนภาษาแบบช่วยกัน (Community Language Learning) เป็นการเรียนการสอนบทเรียนแบบการเกี้ยวข้องสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เรียน การสอนแบบนี้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเอาประสบการณ์และการแสดงออกของผู้เรียนมาใช้ในรูปของการสอน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กัน ความรับผิดชอบในการเรียน ขึ้นอยู่กับผู้เรียน ผู้สอนเป็นผู้สร้างประสบการณ์ทางด้านภาษาให้ช่วยอำนวยความสะดวก และส่งเสริมการใช้ภาษาโต้ตอบกันในกลุ่ม ผู้เรียนเรียนร่วมกันจะไม่แข่งกันเอง แต่จะช่วยเหลือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ผลของการเรียนแต่ละชั่วโมงจะสะท้อนให้เห็นประสบการณ์และเนื้อหาที่จะได้รับร่วมกัน ทั้งผู้สอนและผู้เรียน

9. วิธีสอนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนไทย วิธีสอนภาษาอังกฤษที่ได้ผลมักนิยมใช้การผสมผสานระหว่างวิธีสอนแบบต่าง ๆ ส่วนมากนิยมผสมผสาน

ระหว่างวิธีแบบ Audio Lingual Method กับ Cognitive Approach หลักการสอนแบบฟัง-พูด คือการใช้ทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน และมีลำดับขั้นตอนตามลำดับของการเรียนรู้ภาษาแม่ด้วย ในการสอนแต่ละคน ควรแบ่งการสอน ดังนี้

- ก. การออกเสียง (Pronunciation)
- ข. ไวยากรณ์ (Grammar)
- ค. คำศัพท์ (Vocabulary)
- ง. การอ่าน (Reading)
- จ. การเขียน (Writing)

จะเห็นได้ว่า การสอนทั้ง 5 อย่างนี้ ครอบคลุมทักษะทางภาษาได้ทั่วถึง ส่วนวิธีสอนแต่ละอย่างอาจแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของเนื้อหาและจุดประสงค์

10. ขั้นทั้ง 5 ในการสอนภาษาอังกฤษ (Five Steps of Teaching A Foreign Language) Dr. Van Syoc (อ้างใน อัญชลี แจ่มเจริญ, 2526) ได้แบ่งขั้นการสอนภาษาอังกฤษไว้ 5 ขั้น ดังนี้

- ก. Attention Pointer เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นนี้รวมทั้งการทักทายก่อนขั้นการเรียนด้วย
- ข. Giving Examples ขั้นให้ตัวอย่าง มีจำนวนตัวอย่างพอเหมาะ และครอบคลุมเนื้อหาได้อย่างบริบูรณ์
- ค. Generalization ขั้นสรุปกฎเกณฑ์ ครูต้องใช้คำถามนำในการช่วยสรุป ขั้นนี้ถือว่ามีความสำคัญ ต้องให้ผู้เรียนสรุปกฎเกณฑ์ได้จากตัวอย่างที่ได้เรียนไปแล้ว
- ง. Practice ฝึกโดยอาศัย Drill ต่าง ๆ ครูมีแบบแผนให้และให้ผู้เรียนฝึกตามแบบเหล่านั้น
- จ. Pattern Practice ฝึกให้ใช้กระสวนประโยคได้ โดยอัตโนมัติ ใช้สอนศัพท์เนื้อหา ไวยากรณ์ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่ได้เรียนมาก สนใจการแสดงออก ข้อนี้ต้องใช้เวลามากที่สุด

เตือนใจ แก้วโอบาส (2526) ได้กล่าวถึง วิธีสอนภาษาอังกฤษไว้ว่า การสอนภาษาอังกฤษ มุ่งให้นักเรียนใช้ภาษาได้ ดังนั้นจึงมีวิธีการฝึกโดยใช้กลุ่มเป็น

ศูนย์กลางการฝึก และกิจกรรมเป็นเครื่องมือ ดังนั้น บทบาทของครูจึงเป็นผู้แนะนำ ผู้อธิบาย และผู้ดำเนินการฝึก และมีหน้าที่หาวิธีให้นักเรียนได้ฝึกภาษาจากการกระทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนภายในห้อง หรือภายในกลุ่มของตน การสอนภาษาอังกฤษ มีสาระสำคัญที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. การสอนตัวอักษร การสอนตัวอักษรในระดับประถมศึกษา (ป.5-6) ซึ่งเป็นชั้นเริ่มเรียนนี้ เริ่มด้วยสอนตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ และตัวอักษรตัวเล็กก่อน และทำการสอน โดยใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่และเล็กตลอดเวลาที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพราะในชั้นนี้ นักเรียนจะเรียนอักษรเช่นเดียวกับในที่ใช้ในหนังสือเรียน นักเรียนจะได้ไม่ไขว้เขวเมื่อเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วจึงเริ่มเรียนตัวเขียน ในการสอนตัวอักษร 26 ตัวนี้ ไม่สอนในวันเดียวกัน ให้สอนทีละเล็กทีละน้อย ตามที่ปรากฏในแต่ละบทในหนังสือเรียน ในการสอนตัวอักษรนี้ให้สอนคำศัพท์ที่เรียนในบทนั้น โดยใช้อุปกรณ์คือบัตรอักษรทั้งตัวเล็ก และตัวใหญ่ โดยให้นักเรียนจับคู่บัตรอักษรที่เรียนมาแล้ว หรือลากเส้นโยงตัวอักษรใหญ่และตัวเล็ก

นอกจากนี้ ครูควรแนะนำวิธีอ่านและเขียนตัวอักษร โดยให้คัดตามแบบที่กำหนดให้ขณะเดียวกันก็สอนเพลง ชื่อ Alphabet Song ซึ่งมีเนื้อร้อง คือแม้ นักเรียนจะเรียนเพียงอักษรบางตัว ที่ปรากฏในบทเรียน แต่ก็ให้นักเรียนได้ฝึกการร้องทั้งหมดได้

2. การสอนฟังและพูด ในการสอนฟังและพูดนั้น ให้นักเรียนปิดหนังสือและครู เริ่มฝึกพูดจนคล่อง แล้วเลือกนักเรียนออกมาแสดง ให้เพื่อนดูเป็นตัวอย่าง บางกิจกรรมใช้นักเรียน 2 หรือ 3 คน บางกิจกรรมใช้นักเรียน 4-5 คน ต้องพึงระลึกเสมอว่า กิจกรรมนี้มุ่งการฝึกการใช้ภาษาในการฟังและพูด ไม่ควรให้นักเรียนอ่านบทเรียนนี้ ตั้งแต่ต้น เมื่อฝึกเป็นตัวอย่างแล้ว ให้แบ่งกลุ่มฝึกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสที่จะฝึกใช้ภาษาให้ทั่วทุกคน

3. การสอนอ่าน คัด และจับคู่อักษรตัวพิมพ์ใหญ่ และตัวพิมพ์เล็ก การสอนตัวอักษรมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนจำรูปตัวอักษรและเสียงของตัวอักษร รวมทั้งการเขียนตัวอักษรได้ ตัวอักษรประเภทสระในบทเรียน ถ้าเลือกเอาเสียงที่ใช้มากมาสอนก่อน เมื่อนักเรียนได้คล่องแล้ว จึงสอนตัวอักษรนั้น เมื่อออกเสียงเป็นอย่างอื่น เช่น ในบทที่ 1 มีคำ Bat, Cat, Rat ซึ่งมีเสียง at เหมือนกัน และออกเสียงอย่างเดียวกัน แต่อย่างไร

ก็ตาม ครูไม่ควรสร้างกฎตายตัวว่า อักษรตัวนั้นตรงกับเสียงใด เช่น ที่ปรากฏใน บทที่ 9 มีเสียงคล้าย -เอะ ในภาษาไทย แต่ในบทที่ 11 มีคำว่า u มีเสียงคล้ายสระ อู จึงสรุปได้ว่าภาษาอังกฤษมีเสียงไม่คงที่ การเทียบเสียงตายตัว อาจจะทำให้นักเรียนเข้าใจผิด ครูควรจะช่วยให้นักเรียนทราบว่า ตัวอักษรใดออกเสียงอย่างไร แต่ขณะเดียวกันก็ต้องระวังด้วยว่า อักษรตัวเดียวกันอาจจะออกเสียงเป็นอย่างอื่นได้ ในการสอนการอ่านและการสะกด คำศัพท์ที่เรียนมาแล้ว ควรฝึกอ่านให้ถูกต้อง โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

4. การสอนอ่าน

ก. การอ่านในใจและเล่าเรื่อง ครูบอกให้นักเรียนลองอ่านเรื่องในใจ และให้ดูภาพประกอบในครั้งแรก ให้อ่านเรื่องทั้งหมดโดยตลอด เพื่อดูว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร ครั้งที่สองเมื่อพบคำใดที่ไม่รู้จัก ให้นักเรียนลองออกเสียงดู และเดาความหมายจากเรื่องและภาพ

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ปิดหนังสือแล้วเล่าให้เพื่อนฟังว่า เรื่องราวเป็นอย่างไร โดยไม่ให้นักเรียนแปลคำต่อคำ

ให้แต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนมาเล่าให้เพื่อนฟังเป็นตอน ๆ ต่อกัน คือ อาจจะให้คนหนึ่งเล่าเรื่องทั้งหมด แล้วให้คนอื่นมาแก้ไขหรือเพิ่มเติม

ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพื่อให้นักเรียนหาคำตอบจากประโยคที่อยู่ในบทอ่าน

ข. อ่านออกเสียงให้นักเรียนปิดหนังสือ ครูอ่านออกเสียงให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนอ่านตามครู ลงเสียงเน้นหนักและลงเสียงสูงต่ำ ในประโยคให้ถูกต้อง

5. การสอนเขียน แบบฝึกหัดการเขียนที่มีในหนังสือเรียน เป็นการฝึกให้นักเรียนเขียนคำและประโยคที่เรียนไปแล้ว ครูควรจะดูความสามารถของนักเรียนของตนให้ดี ถ้านักเรียนยังไม่แม่นยำในด้านการเขียน ครูอาจจะให้แบบฝึกหัดเพิ่มเติมในลักษณะคล้ายกับที่ปรากฏในหนังสือเรียนก็ได้ ข้อสำคัญในการสอนเขียนตอนต้นนี้ก็คือ การมุ่งให้ผู้เรียนเขียนได้ถูกต้องและรวดเร็ว มีแบบฝึกหัดสำหรับการลอกและคัดลายมืออยู่หลายตอน แต่การทำแบบฝึกหัดแต่ละตอนจะต้องใช้สถานการณ์ที่ถูกต้อง เช่น ถ้าจะให้นักเรียนได้เขียนประโยค "Give me a.....please" หลาย ๆ ครั้ง ก็ควรจะทำเป็นกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเขียนข้อความนี้ส่งไปให้ เพื่อ ให้เพื่อนหยิบของอย่างนั้นให้กับตนให้ได้ โดย

เปลี่ยนวัสดุให้ต่างกันไป เป็นการใช้ภาษาอย่างมีความหมายและมีจุดประสงค์ที่เป็นจริง มีใช้แต่เพียงให้นักเรียนได้เขียนโดยไม่มี ความหมาย นอกจากนั้นครูอาจจะสั่งให้แต่ละกลุ่ม เขียนโน้ตไปสั่งให้กลุ่มอื่น ๆ ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น "Put the.....in the ... .." หรือ "Give.....a....." และประโยคอื่น ๆ ที่มีความหมายจริงต่อผู้เขียนโน้ต

6. การสอนเพลง ครูไม่ควรจะใช้เพลงในตอนต้นของบทเรียน แต่ควรจะใช้เป็นการเปลี่ยนกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนาน หรือใช้ในตอนท้าย ๆ ของชั่วโมง

ครูไม่ควรจะเสียเวลามากนักกับการสอนเพลงแต่ละเพลง เพราะนักเรียนจะได้ฝึกร้องเพลงเหล่านี้ ตลอดภาคเรียน ครูควรจะเล่าให้ฟังว่า เนื้อเพลงเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร หรืออาจจะให้นักเรียนลองเดาความหมายแล้วเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังก็ได้ นักเรียนไม่จำเป็นจะต้องรู้คำศัพท์ทุกคำ

สำหรับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน กรมวิชาการ (2520) ได้กำหนดบทบาทพอสรุปได้ดังนี้

1. จัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อเตรียมการสอน และจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
2. สนับสนุนให้ครูใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา ตลอดจนพัฒนาการของเด็ก
3. จัดโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอน และสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน
4. ส่งเสริมให้มีการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอน โดยพยายามให้มีการใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
5. สนับสนุนให้มีการสอนซ่อมเสริม เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน
6. กระตุ้นให้ครูเอาใจใส่ต่อการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ และดูแลให้มีการปรับปรุงการสอนของครูให้เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

7. สนับสนุนให้ครูได้นำเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
8. จัดให้มีการประชุมครูเพื่อวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการเรียนการสอน
9. ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชั้นเรียน
10. พยายามลดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อให้ครูได้ใช้เวลาทำการสอนได้เต็มที่

การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูผู้สอน และการได้รับคำแนะนำความสะดวกสบาย และให้กำลังใจแก่ครูของผู้บริหาร จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบังเกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

7.2.2 การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีประกอบการสอนเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายที่ผู้สอนประสงค์จะส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพอจำแนกได้ดังนี้

1. สื่อประเภทวัสดุ ได้แก่ สื่อเล็ก ๆ ที่ทำหน้าที่เก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียงและตัวอักษร ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน ตำรา ของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ บ้ายนิเทศ ฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นภาพเคลื่อนไหว ฟิล์มสตริป แถบบันทึกเสียง โดยสรุปแล้วแบ่งย่อยได้เป็นวัสดุที่เสนอความรู้โดยตัวของมันเอง และวัสดุที่ต้องอาศัยสื่อประเภทเครื่องกลไกเป็นตัวนำความรู้
2. สื่อประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สื่อใหญ่ที่เป็นตัวกลางหรือทางผ่านของความรู้ที่จะถ่ายทอดไปยังครูและนักเรียน ต้องอาศัยวัสดุมาใส่ในตัวของมัน สื่อประเภทนี้ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพเคลื่อนไหว เครื่องฉายข้ามศีรษะ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ เครื่องเล่นแผ่นเสียง
3. สื่อประเภทวิธีการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ครูหรือนักเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การแสดง

ละคร การศึกษาออกสถานที่ การจัดแสดงนิทรรศการ การแสดงโดยใช้โสตทัศนอุปกรณ์
รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เป็นต้น

ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน สมหญิง กลั่นศิริ (2521)

ได้สรุปผลการวิจัยของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับประโยชน์ของสื่อ
การเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นอย่างแน่นอน
2. ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเรื่องต่าง ๆ ได้มากขึ้น และจำได้นาน
3. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และช่วยทำให้กระทำกิจกรรม

ด้วยตนเอง

4. คุณลักษณะที่เป็นรูปธรรม และเป็นจริง ช่วยให้นักเรียน
เข้าใจความหมายในสิ่งนั้นได้อย่างกว้างขวาง และเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เข้าใจสิ่งนั้น ๆ
ได้ดียิ่งขึ้นด้วย

5. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทันที และเรียนได้ดียิ่งขึ้น
6. ช่วยลดคำตอบ หรือคำบรรยายที่เป็นคำพูดของผู้สอน
7. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้เร็ว และมากยิ่งขึ้น
8. ช่วยเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทัศนคติได้ ถ้าใช้สื่อการเรียน

การสอนเป็นประจำ

9. ช่วยส่งเสริมการคิด และการแก้ปัญหา
10. ช่วยเร่งทักษะการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่า สื่อการเรียนการสอนจะช่วยส่งเสริมให้การจัด
กิจกรรมการเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดภาระใน
การสอนของครูได้ด้วย

วิธีการใช้สื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) กล่าวถึงการใช้สื่อการเรียนการสอนว่า ผู้ใช้จะต้อง
ยึดหลักการดังต่อไปนี้

หลักการเลือก จะต้องพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้ คือ ลักษณะเนื้อหา และจุดประสงค์ของบทเรียน ลักษณะประเภทสื่อ สภาพแวดล้อม ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก หลักในการเลือกสื่อมีดังนี้

1. ต้องสัมพันธ์กับจุดหมายและเรื่องที่สอน
2. ต้องเหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
3. เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นผู้เรียน
4. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก
5. หาง่ายและมีประสิทธิภาพ

หลักการเตรียมการ การใช้สื่อการเรียนการสอน ควรพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้

1. เตรียมครู โดยศึกษาบทเรียน วัสดุ และศึกษาวิธีการผลิต
2. เตรียมนักเรียน โดยคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของนักเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ใหม่
3. เตรียมสื่อให้พร้อมก่อนนำไปใช้ โดยการผลิตทดลอง และปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ต้องจัดลำดับการใช้ในแต่ละกิจกรรม

หลักการนำเสนอ การนำเสนอสื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน คือ การใช้สื่อประกอบในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะต้องยึดหลักดังต่อไปนี้

1. ไม่มีสื่อการเรียนการสอนใดที่จะทำหน้าที่แทนครูได้สมบูรณ์
2. สื่อจะทำหน้าที่เพียงช่วยครูในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การใช้สื่อในการเรียนการสอนจะต้องให้เหมาะสมกับวิธีสอน จุดมุ่งหมาย จังหวะ เวลา จิตวิทยาการเรียนรู้ และบุคลิกภาพของครูประกอบกัน

หลักการประเมินการใช้สื่อ การประเมินการใช้สื่อ นั้น จะต้องประเมินจากสามองค์ประกอบที่ใช้สื่อ คือ ครู นักเรียน และสื่อการเรียนการสอน ซึ่งวิธีประเมินสื่อการเรียนการสอน มีดังต่อไปนี้

1. ประเมินโดยการรายงานสรุป
2. ประเมินโดยการอภิปราย
3. ประเมินโดยการทดสอบ

4. ประเมินโดยการสังเกตเมื่อทำกิจกรรม

ในเรื่องการเก็บรักษาและการบริการสื่อการเรียนการสอน
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) กล่าวถึงข้อควรปฏิบัติไว้ดังนี้

1. เก็บรักษาตามประเภทของสื่อ นั้น ๆ เช่น แผนที่ ภาพพลิก
แถบประโยค แผนภูมิ ส่วนที่เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ให้เก็บรักษาตามวิธีที่ระบุไว้ในคู่มือ
2. เมื่อใช้แล้วต้องเก็บรักษาให้พร้อมที่จะใช้ได้ในครั้งต่อไป
3. เมื่อชำรุด ต้องซ่อมแซม
4. เก็บรักษาตามวัสดุที่นำมาสร้างสื่อ บางอย่างต้องเก็บมิดชิด
บางอย่างวางไว้บนชั้นได้

การจัดบริการสื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) กล่าวว่า เมื่อครูสร้างสื่อการเรียนการสอนทุกครั้ง หรือ
เมื่อซื้อและจัดหาสื่อการเรียนการสอนประจำทุกปี โรงเรียนย่อมมีสื่อการเรียนการสอนมาก
พอที่จะตั้งห้องหรือศูนย์สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งจะต้องยึดหลักการจัดและบริการ
สื่อการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1. จัดสื่อแต่ละประเภทให้เป็นระเบียบ
2. ทำสัญลักษณ์ของสื่อแต่ละประเภท
3. วางระเบียบเรื่องการใช้สื่อ
4. ทำคู่มือการใช้สื่อแต่ละประเภท
5. ทำบัตรรายการสื่อทุกชิ้น
6. สื่อประเภทอุปกรณ์ควรให้บริการประจำที่
7. จัดตารางบริการสื่อประเภทอุปกรณ์ เพื่อความสะดวก

ในการเลือกเวลาบริการ

8. ตรวจสอบ ดูแล ซ่อมแซมสื่อให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ
จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนที่เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับครูผู้สอน
ที่จะใช้เป็นสื่อกลางระหว่างผู้เรียนกับวัตถุประสงค์ ให้ผู้เรียนได้รับรู้เร็วยิ่งขึ้น โรงเรียน
ประถมศึกษาจึงต้องจัดบริการสื่อเพื่อให้ครูได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ ทั้งนี้
เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเด็ก ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

7.2.3 การใช้สถานที่

การจัดห้องเรียน เพื่อให้เป็นสถานที่ในการดำเนินการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ควรมีการจัดห้องเรียน เพื่อให้ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนอยู่ได้อย่างมีความสุข การจัดห้องเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการปลูกฝังนิสัยบางอย่างให้แก่ผู้เรียน เช่น ถ้าห้องเรียนสกปรกกรุงรัง ผู้เรียนจะมีนิสัยเคยชินต่อความสกปรก ในที่สุดจะฝึกให้เป็นคนรักความสะอาดได้ยาก

กรมวิชาการ (2533) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญในการจัดห้องเรียนว่าควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สภาพห้องเรียน ต้องอยู่ในสถานที่ดีและใช้การได้เป็นสัดส่วน มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ขนาดของห้องเรียน ต้องกว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนผู้เรียน และมีเนื้อที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2517 ให้ข้อเสนอแนะว่า ห้องเรียนที่มีขนาดพอเหมาะกับผู้เรียนควรมีพื้นที่เฉลี่ย 2 ตารางเมตร ต่อผู้เรียน 1 คน

3. สุนัขลักษณะในห้องเรียน ห้องเรียนควรจัดให้ถูกสุนัขลักษณะดังนี้

1) อากาศถ่ายเทได้ดี มีหน้าต่างอย่างเพียงพอ และมีประตูเข้าออกได้อย่างสะดวก

2) แสงสว่างพอเหมาะ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนอ่านหนังสือได้ชัดเจน เป็นการถนอมสายตา ห้องเรียนที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ อาจแก้ปัญหาได้ เช่น ทำหน้าต่างหรือบานเลื่อนเพิ่ม ใช้ไฟฟ้าหรือโคมไฟช่วย ดัดแปลงหลังคาให้แสงสว่างส่องผ่านได้ ทาสีภายในห้อง ฯลฯ

3) ปราศจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น เสียง กลิ่น คิว้นฝุ่น ฯลฯ

4) สะอาด ผู้เรียนต้องช่วยกันจัดเก็บกวาดและถู เป็นการปลูกฝังนิสัยรักความสะอาดและทำให้ผู้เรียนทำงานเป็น

4. การจัดตกแต่งห้องเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) มุมหนังสือ ในห้องเรียนควรมีมุมหนังสือไว้ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือ จะช่วยให้ผู้เรียนอ่านคล่อง มีความรู้กว้างขวาง และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครูควรหาหนังสือหลายประเภทที่มีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียนมาให้อ่าน และควรหาหนังสือมาเปลี่ยนบ่อย ๆ การจัดมุมหนังสือควรจัดให้เป็นระบบ สะดวกในการหยิบอ่าน

2) สื่อการเรียนการสอนและวัสดุต่าง ๆ สื่อการเรียนการสอน ประเภทหนังสือเรียนควรจัดให้เป็นระบบ อาจอยู่รวมกับมุมหนังสือหรือแยกไว้ต่างหาก อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ประจำ เช่น บัตรคำ แผนภูมิ ภาพพลิก ฯลฯ ให้จัดไว้เป็นระบบ เช่นเดียวกัน อุปกรณ์ที่ใช้แล้วไม่ควรติดหรือแขวนไว้นานจนลึบ อุปกรณ์เหล่านี้อาจทำให้ความสนใจของผู้เรียนเปลี่ยนไปขณะเรียนบทเรียนใหม่ แต่อุปกรณ์บางชนิด เช่น เกม อุปกรณ์สะสมคำ อุปกรณ์การคำนวณ ฯลฯ อาจจัดไว้ที่หนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนเล่นยามว่าง ซึ่งอาจเรียกว่า มุมฝึกสมอง หรือเรียกชื่ออื่นก็ได้ สำหรับวัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น กระดาษ สี กาว ฯลฯ ควรจัดไว้เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการหยิบใช้ ครูควรฝึกนิสัยรักการจัดของเป็นระเบียบ เมื่อใช้แล้วให้เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ห้องเรียนจะได้ดูเป็นระเบียบ

3) เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น ในห้องเรียนทุกห้องจะมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์ในการทำความสะอาด แปรงสีฟัน ยาสีฟัน และแก้วน้ำของผู้เรียน กล่องอาหารหรือปิ่นโต ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้ถ้าไม่จัดที่สำหรับวางให้ดีจะดูเกะกะ ส่วนมากจะจัดไว้ตามมุมหรือฝาผนังหลังห้องเรียน

4) มุมเสริมความรู้กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ควรจัดไว้ตามความจำเป็น ได้แก่ มุมภาษาไทย คณิตศาสตร์ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สร้างเสริมลักษณะนิสัย การงานและพื้นฐานอาชีพ และภาษาอังกฤษ

5) การแสดงผลงานนักเรียน ครูควรจัดให้มีการแสดงผลงานของนักเรียนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จและมีความตั้งใจในการเรียนต่อไป ทั้งยังสามารถแก้ไขและพัฒนาผลงานของตนให้ดีขึ้นโดยลำดับ ผลงานเหล่านี้ อาจติดป้ายนิเทศแขวน หรือจัดวางบนโต๊ะ

6) การจัดที่เอนกประสงค์ ในยามว่างผู้เรียนอาจใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่พักผ่อน ทำงานที่ครุมอบหมาย อ่านหนังสือจากมุมหนังสือ หรือนั่งสนทนาในห้องเรียนที่ดีควรจัดสถานที่ไว้ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเท่าที่จะสามารถทำได้ บริเวณนี้อาจเรียกว่า มุมอ่านหนังสือ มุมสงบ หรือที่เอนกประสงค์ก็ได้

7) การประดับตกแต่งห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ที่มีห้องเรียนมาตรฐาน หรือครูที่รักความสวยงาม จะนิยมประดับตกแต่งห้องเรียนด้วยสิ่งต่าง ๆ เช่น ม่านมู่ลี่ ภาพดอกไม้ คำขวัญ สุภาพชน ฯลฯ การตกแต่งห้องเรียนควรทำอย่างพอเหมาะ ไม่มากเกินไป เช่น ติดภาพสวย ๆ จานลวดลาย เป็นต้น สีล้นต่าง ๆ ของสิ่งที้นำมาตกแต่ง รวมทั้งสีที่ใช้เขียนอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ค่อยฉูดฉาด หรือใช้สีสะท้อนแสง หรือใช้สีที่ทำหลอกออก อาจทำให้ผู้เรียนสายตาเสียได้ การประดับตกแต่งห้องเรียนควรคำนึงถึงหลักความเรียบง่ายเป็นระเบียบ ประหยัด และสวยงาม

7.2.4 การวัดผลและประเมินผลการเรียน

การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการต่อเนื่องของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ และมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบว่า หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความพยายามต่าง ๆ ในอันที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนให้ได้ผลสมความมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ต่อไปอีก

ชวาล แพร์ตกุล (2518) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง ขบวนการใด ๆ ที่จะได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่งอันมีความหมายแทนขนาด สมรรถภาพ นามธรรมที่นักเรียนผู้นั้นมีอยู่ในตัว ถ้าใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือกระตุ้นก็คือ เอาจำนวนผลงานที่นักเรียนแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบออกมาเป็นเครื่องชี้บอกว่าเขามีสมรรถภาพในเรื่องนั้น ๆ ปานใด ส่วนการประเมินผลหมายถึง กระบวนการที่ครูนำทุก ๆ รายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ คือ ครูนำผลจากการวัดผลเหล่านั้นมารวมกัน เพื่อนำไปวินิจฉัย ตีราคา คุณค่า และชี้ขาดลงเป็นสรุปว่าเด็กนั้นมีคุณภาพสูง หรือต่ำ สมควรได้หรือสอบตก

สุภาพ วาดเขียน และ อรพินทร์ โภชนาดา (2530) ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียน มีคำศัพท์บางคำที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

1. การทดสอบ (Testing) หมายถึง การใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการทดสอบ หรือหมายถึง กระบวนการอันมีระบบที่ใช้ในการวัดเปรียบเทียบพฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เช่น การเปรียบเทียบความสามารถ สมรรถิ์ผล ความสนใจ เป็นต้น

2. การวัดผล (Measurement) เป็นกระบวนการที่กำหนดตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมายที่จะวัด แล้วสอบและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น ๆ เช่น วัดความสามารถทางสมอง วัดคุณสมบัติทางกายภาพ การวัดเป็นกระบวนการที่กว้างขวางมากกว่าการทดสอบ การวัดผลทางการศึกษามักใช้กับสิ่งที่จะต้องมีความหมายของผลมากกว่าการทดสอบ

3. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงที่ขึ้นอยู่กับกรวัดหลาย ๆ อย่าง การประเมินผลจะมีคุณประโยชน์มากที่สุดเมื่อได้ผลหรือข้อมูลที่ถูกต้องแน่นอน

กรมวิชาการ (2524) ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินผลก่อนการเรียน เพื่อทราบความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียนแต่ละคน ว่ามีพื้นฐานเพียงพอที่เริ่มต้นเรียนตามรายวิชานั้นหรือไม่ หากนักเรียนที่มีพื้นฐานไม่เพียงพอ ครูจะได้เพิ่มเติมแต่แรก

2. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละรายวิชานั้น เมื่อครูสอนไประยะหนึ่ง จำเป็นต้องประเมินว่านักเรียนมีความสามารถตามจุดประสงค์นั้น ๆ หรือไม่ การประเมินผลระหว่างเรียนนี้เป็น การประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน

3. การประเมินผลหลังการเรียน เป็นการประเมินผลรวมครอบคลุมจุดประสงค์ต่าง ๆ หลายจุดประสงค์ เป็นการประเมินผลเพื่อตัดสินความสามารถเพื่อดูว่าตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดของการเรียนวิชานั้น ๆ ว่า นักเรียนมีความสามารถตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมต่าง ๆ มากน้อยอย่างไร การประเมินผลหลังเรียนนี้เป็น การประเมินผล เพื่อตัดสินการเรียน และนำผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนได้ด้วย

ปรีชา เศรษฐีธร (2527) ได้กล่าวถึง หลักการประเมินผล การเรียนไว้ดังนี้

1. กำหนดความมุ่งหมายของการประเมินให้ชัดเจน
2. เลือกเครื่องมือที่จะใช้วัดให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายที่

วางไว้

3. ควรประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ทางด้านเจตคติ ควรวัดหลาย ๆ ครั้ง จนแน่ใจว่านักเรียนได้ผ่านจุดมุ่งหมายที่วางไว้

4. เมื่อประเมินผลแล้ว ควรนำผลการประเมินไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะการประเมินผลเป็นเพียงแนวทางไปสู่จุดหมาย ไม่ใช่ตัวจุดหมายปลายทาง สมพร ลุทธิชัย (2525) กล่าวว่า เครื่องมือการวัดผลและประเมินผลมีหลายวิธี ครูผู้สอนควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการวัด และประเมินผลในแต่ละครั้ง ซึ่งเครื่องมือวัดและประเมินผล มีดังต่อไปนี้

1. การสังเกต
  2. การจัดอันดับคุณภาพ
  3. การสัมภาษณ์
  4. การทดสอบ
  5. การบันทึกย่อ
  6. แบบสอบถามและแบบสำรวจ
  7. สังคมมิติ
  8. การตรวจผลงาน
  9. การให้จินตนาการหรือการตรวจสอบความรู้สึกนึกคิดภายใน
- กรมวิชาการ (2521) ได้กล่าวถึง การวัดและประเมินผล

การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษว่า เมื่อมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแต่ละครั้ง ครูควรจะมีการประเมินผลการเรียนของนักเรียนในแต่ละชั่วโมง ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละบท วิธีวัดและประเมินผลการเรียนทำได้หลายรูปแบบดังนี้

1. การสังเกต ในเวลาสอนครูควรสังเกตนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้
  - 1.1 ความสนใจและเอาใจใส่ในการเรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนในแต่ละครั้ง
  - 1.2 ความถูกต้องในการออกเสียง ตัวอักษร คำและประโยคในภาษาอังกฤษ รวมทั้งความถูกต้องในการอ่านเป็นข้อความหรือเรื่องราวด้วย
  - 1.3 ความถูกต้องในการใช้ภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจ เช่น ในการเล่นเกม หรือการใช้ภาษาในกิจกรรมต่าง ๆ

1.4 ความเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน เช่น เล่าเรื่องที่อ่าน ได้ถูกต้องเป็นภาษาไทย ใช้ภาษาท่าทาง แสดงบทบาทตามเรื่องที่อ่านได้ แสดงท่าทาง ประกอบตามเนื้อเรื่องในบทอ่าน

2. การซักถาม ทำได้ 2 แบบ คือ

2.1 การสนทนา ซักถามหรือโต้ตอบ เช่น การใช้

บทสนทนาในบทเรียน การตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ การให้นักเรียนซักถามหรือโต้ตอบกันเอง

2.2 ซักถามเกี่ยวกับข้อความหรือเรื่องราวที่อ่าน

(หรือจากรูปภาพ)

3. การตรวจผลงาน คือ แบบฝึกหัดในบทเรียนและแบบฝึกหัด

เสริมทักษะที่ครูจัดทำเพิ่มขึ้น ดูความถูกต้องของการคิดและเขียนตัวอักษร คำศัพท์ ประโยค และเครื่องหมายวรรคตอน ตลอดจนความสะอาดและเรียบร้อยในการเขียน ความสม่ำเสมอ ในการส่งงานด้วย

4. การสอน ควรได้มีการทดสอบย่อย เพื่อนำผลไปแก้ไข

ข้อบกพร่องของนักเรียนเป็นประจำ

7.2.5 การนิเทศและติดตามผลการเรียนการสอน

Carter V. Good (1959) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครูหรือบุคคลอื่นที่ทำงาน เกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธี การปรับปรุงงานสอนให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาการทาง การศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยปรับปรุงวัสดุและเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน

ในระหว่างการดำเนินการจัดหลักสูตร ถ้ามีการจัดการนิเทศและ ติดตามผลการเรียนการสอน จะช่วยแก้ปัญหาการดำเนินการจัดหลักสูตรได้ เพราะการนิเทศ การศึกษาจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาคน พัฒนาครู ช่วยเหลือครู ให้มีความรู้ความสามารถในการ พัฒนางานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การศึกษา ช่วยประสานงาน และความ ร่วมมือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังจะสร้างความ มั่นคงในอาชีพครู สร้างสรรค์กำลังใจให้แก่ครู เพื่อจะได้ร่วมมือกันพัฒนาให้นักเรียนให้ เกิดการพัฒนาตามความมุ่งหมายของการศึกษา (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2530)

7.3 การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) กล่าวว่า การติดตาม หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจ แก้ไขปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้ผลงานเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และได้กล่าวถึงการประเมินผลว่า หมายถึง การตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงานหรือโครงการ ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของแผนงานหรือโครงการนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น จึงเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของงานหรือโครงการว่า ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของงานหรือโครงการนั้นหรือไม่เพียงใด

Taba (1962) กล่าวว่า การประเมินผล คือ กระบวนการพิจารณาถึงสิ่ง ที่ได้เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะพิจารณาถึงว่าจุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้รับผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด

เสริมศรี ไชยศรี (2528) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การพัฒนาตัดสินใจว่า กระบวนการหรือผลลัพธ์นั้นมีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลจากเครื่องมือการวัดต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยในการตัดสินใจ ปรับปรุงพัฒนา เลือกและใช้สรรพสิ่งทั้งมวล

Wayne W. Welch (อ้างใน ภักตรา อรรถนภาค, 2530) กล่าวว่า ในการประเมินโครงการหรือการประเมินหลักสูตรนั้น เมื่อจะทำการประเมินจะต้องตอบคำถาม 3 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผล

1. ทำไมต้องประเมิน การประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินจะได้ทราบว่าเป็นการประเมินความก้าวหน้า การประเมินสรุป หรือประเมินเพื่อการบริหาร
2. จะประเมินอะไร ผู้ประเมินต้องศึกษาทำความเข้าใจกับสิ่งที่จะประเมินว่าคืออะไร มีรายละเอียดอย่างไร
3. จะประเมินอย่างไร ผู้ประเมินมองเห็นวิธีการและขั้นตอนของกระบวนการในการประเมิน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการติดตามประเมินผลไว้ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงปัญหา และความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและการพัฒนา

2. ทำให้วางแผนได้ตรงเป้าหมาย แก้ปัญหาได้ถูกจุดและพัฒนาได้ตรงตามนโยบาย
3. ช่วยให้งานดำเนินการตามแผนได้ราบรื่น สามารถปรับปรุง แก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ผล หรือปรับแผนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
4. ทำให้ทราบผลการดำเนินงานตามแผนและโครงการอย่างชัดเจน อะไรประสบผลสำเร็จแล้ว สิ่งใดยังต้องทำต่อไป จำนวนเท่าไร อันจะเป็นข้อมูลไปสู่การตัดสินใจไปสู่สภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการ ซึ่งเป็นการวนครบวงจร

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พอสรุปได้ ดังนี้

ปราณี ตรีสุวรรณ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่า โรงเรียนมีการวางแผนการสอน ส่วนการจัดทำกำหนดการสอนและบันทึกการสอนที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นผู้จัดทำ แต่ยังไม่มีการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ดำเนินการใช้หลักสูตร โดยยึด จุดหมาย หลักการ ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีการเตรียมครูผู้สอน โดยส่งครูเข้ารับการอบรม/สัมมนา จัดครูเข้าสอนโดยจัดครูที่มีความรู้และทักษะในการสอนภาษาอังกฤษ มีการจัดทำตารางสอนทุกปี สื่อการเรียนการสอนอยู่ในสภาพทันสมัย ใช้การได้ดี แต่ไม่เพียงพอ ยังไม่มีการจัดห้องเรียนสำหรับใช้สอนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะโรงเรียนบริการวัสดุ-อุปกรณ์ในการตกแต่งห้องเรียน ผู้บริหาร เป็นผู้นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และยังไม่มีการใช้เครื่องมือในการนิเทศ ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลางในด้านหลักสูตร เทคนิคและวิธีสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ในด้านเนื้อหาวิชา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัด ยังไม่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนสำหรับหลักเกณฑ์ในการเลือกเทคนิคและวิธีสอน คือความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการจัดสอนซ่อมเสริมโดยสอนซ่อมเสริมเฉพาะเด็กที่เรียนช้า ส่วนใหญ่วัดผลและประเมินผลในด้านความเข้าใจ โดยการตรวจผลงาน สภาพปัญหาได้แก่ ขาดครูที่มีความรู้ความเข้าใจในการ

จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ไม่เพียงพอกับความต้องการของครู
ขาดห้องเรียนที่ใช้เรียนภาษาโดยเฉพาะ ขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
ขาดแหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีสอน ไม่มีเวลาในการสอนซ่อมเสริมและเกณฑ์ที่ผ่าน
จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดไว้สูงเกินไป

พิมพา นาคสุข (2527) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า เป็นปัญหาปานกลางและน้อย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
มีปัญหาในด้านเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เป็นปัญหาปานกลาง และ
น้อย ส่วนครูผู้สอนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีปัญหาในด้านหลักสูตร และ
เอกสารประกอบหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล
ส่วนใหญ่เป็นปัญหาปานกลาง และน้อย ที่เป็นปัญหามาก คือ เรื่องความสอดคล้องของหลักสูตร
กับสภาพแวดล้อมของนักเรียน ด้านเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษในเรื่องการใช้ประโยคได้ถูกต้อง
ตามกาลต่าง ๆ และการฝึกเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียน

รวงทอง ดำรงสุกิจ (2525) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกี่ยวกับการเลือกสอนภาษาอังกฤษ
ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ความพร้อมของโรงเรียนในการเลือกสอนวิชาภาษาอังกฤษ
นั้นยังไม่พร้อมในด้านตัวครู คือ ครูผู้สอนไม่ถนัดในการสอนภาษาอังกฤษ ในด้านหลักสูตร และ
เอกสารประกอบหลักสูตร ยังไม่ได้รับวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนไม่มีหรือมีน้อย เนื่องจาก
ขาดงบประมาณ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ยังไม่เข้าใจ
วัตถุประสงค์ของการเลือกสอนภาษาอังกฤษ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ เพราะทั้ง
ผู้บริหารและครูให้ความเห็นว่า เลือกสอนภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ เพราะคิดว่า
ครูผู้สอนมีความสามารถพอจะสอนได้ และเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา
มิได้เลือกเพราะเหตุผลที่ว่าต้องใช้ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และให้เลือกสอนตาม
ความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและความต้องการเพื่อปรับปรุง
การสอนของครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษา พบว่า ปัญหาการสอนภาษาอังกฤษ

ของครูที่อยู่ในระดับมาก คือ ปัญหานักเรียนไม่มีโอกาสฟังเสียงเจ้าของภาษาอย่างเพียงพอ และปัญหาการส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ปัญหาด้านการวัดผล คือ ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับใช้สร้างแบบทดสอบ และขาดครูที่มีความรู้ความสามารถ ในการวิเคราะห์ปัญหาการใช้อุปกรณ์การสอน คือ การขาดแคลนงบประมาณ สำหรับการจัดหาและจัดทำอุปกรณ์การสอน

จากสาระสำคัญของทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัย ได้เห็นถึงความสำคัญที่ทำให้การจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เกิดสัมฤทธิ์ผลตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงควรมีการศึกษาในลักษณะของการเตรียมการจัด การดำเนินการ จัด และการติดตามประเมินผลการจัด เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา การจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ เพื่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตจริงต่อไป